

กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เดินทางพัฒนาระบบลิขสิทธิ์ไทย รับมือทิศทาง AI และเทคโนโลยียุคใหม่

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (MPA Asia Pacific) ร่วมหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลทิศทางการพัฒนาระบบลิขสิทธิ์ไทย ในยุคดิจิทัล ทั้งการพัฒนากฎหมายและการบริหารจัดการสิทธิ การรับมือความท้าทายจากเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการป้องปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์ เพื่อยกระดับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสนับสนุนการเติบโตของ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เปิดเผยว่า กรมฯ ได้หารือร่วมกับ MPA Asia Pacific เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2569 เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและมุมมองเกี่ยวกับทิศทางการคุ้มครอง ลิขสิทธิ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี โดยเฉพาะ AI ซึ่งมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ รวมถึงหารือแนวทางพัฒนากฎหมายและมาตรการ คุ้มครองลิขสิทธิ์ให้มีความเหมาะสม รองรับเทคโนโลยีใหม่ และสามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นางสุภจิ สุธรรมพันธุ์) ที่ให้ ความสำคัญกับการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาไทยให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควบคู่กับการส่งเสริม การใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ในการหารือเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากฎหมาย ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนมุมมองต่อการบริหารจัดการ สิทธิ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างเจ้าของสิทธิและผู้ใช้ประโยชน์จากผลงาน โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาแจ้งว่าขณะนี้ไทยอยู่ระหว่างการทบทวนร่างพระราชบัญญัติการจัดเก็บค่าตอบแทน การใช้งานอันมีลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง พ.ศ. เพื่อวางกลไกการจัดเก็บและจัดสรรค่าตอบแทนจาก การใช้ผลงานที่มีลิขสิทธิ์ให้มีความเหมาะสม โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทของอุตสาหกรรม ตลอดจน กำหนดบทบาทและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิทธิให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ขณะที่ MPA Asia Pacific ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการสิทธิของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งมีการเจรจาและอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยตรงระหว่างคู่สัญญา พร้อมยกกรณีศึกษาแนวทางการกำกับดูแลองค์กร จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ (Collective Management Organization: CMO) สำหรับงานดนตรีกรรมของประเทศ ออสเตรเลีย เพื่อให้ไทยใช้เป็นข้อมูลพิจารณาประกอบการพัฒนากฎหมายและกำหนดกลไกการบริหาร จัดการสิทธิต่อไป

นางอรมน กล่าวว่า การเข้ามามีบทบาทของ AI ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เกิด ประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับขอบเขตการคุ้มครองลิขสิทธิ์ กรมฯ จึงได้แลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับหลักการคุ้มครอง

ผลงานตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์โดยมนุษย์ โดย MPA Asia Pacific เห็นพ้องว่า การพิจารณาความคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับผลงานที่มีการใช้ AI ร่วมด้วย จำเป็นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงและระดับการมีส่วนร่วมของมนุษย์ในกระบวนการสร้างสรรค์เป็นรายกรณี ทั้งนี้ ปัจจุบันสตูดิโอภาพยนตร์รายใหญ่มีการใช้เทคโนโลยี AI ในบางขั้นตอน เช่น การเตรียมงาน และกระบวนการหลังการถ่ายทำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดระยะเวลาและต้นทุนในการผลิต สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการสร้างสรรค์ที่เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อ AI เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตมากขึ้น จึงเกิดประเด็นต่อเนื่องเกี่ยวกับการนำข้อมูลและผลงานที่มีลิขสิทธิ์ไปใช้ในการฝึกและพัฒนา AI โดยทั้งสองฝ่ายได้หยิบยกประเด็นการทำเหมืองข้อความและข้อมูล (Text and Data Mining: TDM) มาหารือร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการอนุญาตให้ใช้สิทธิในงานลิขสิทธิ์ ตลอดจนแนวทางการกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับการนำงานลิขสิทธิ์ไปใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยี AI รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเจ้าของสิทธิและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้การพัฒนาเทคโนโลยีสามารถเดินหน้าไปพร้อมกับความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะนำข้อมูลและมุมมองจากการหารือ รวมทั้งข้อคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยต่อไป

นางอรมน กล่าวเพิ่มเติมว่า สำหรับการคุ้มครองลิขสิทธิ์บนอินเทอร์เน็ต กรมฯ ได้เดินหน้านำพัฒนากรอบการบังคับใช้สิทธิให้สามารถรับมือกับรูปแบบการละเมิดที่เปลี่ยนแปลงไป โดยร่วมมือกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการนำประกาศกระทรวงดิจิทัลฯ เรื่อง การยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน พ.ศ. 2569 มาใช้เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งช่วยลดระยะเวลาในการรวบรวมหลักฐานและยื่นคำร้องต่อศาล และสามารถระงับการเข้าถึงเว็บไซต์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ได้รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ขอความร่วมมือจาก MPA และผู้ถือสิทธิร่วมทดลองใช้กระบวนการดังกล่าว เพื่อประเมินผลในทางปฏิบัติ และนำผลที่ได้มาพัฒนากรอบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น